

Glavne ugotovitve in priporočila DAC

**Izvelek iz: OECD – medsebojni pregledi mednarodnega
razvojnega sodelovanja**

Slovenija 2017

Slovenija napreduje pri vzpostavljanju svojega sistema mednarodnega razvojnega sodelovanja

Slovenija je od vključitve v Odbor za razvojno pomoč (DAC) v l. 2013 razvila in preoblikovala institucionalni sistem za izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja ter pridobila ključno razvojno znanje in izkušnje na tem področju na ministrstvih in v ustanovah, ki izvajajo uradno razvojno pomoč (URP). Slovenija je v letih, ki so sledila gospodarski krizi, ohranila mednarodno razvojno sodelovanje na verodostojni ravni, kar je dobra podlaga za nadgradnjo programa vzporedno z rastjo URP.

Mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije vključuje veliko število deležnikov in je pomemben del slovenske zunanje politike. Številna ministrstva podpirajo aktivnosti mednarodnega razvojnega sodelovanja in sodelujejo v medresorski delovni skupini, ki jo usklajuje Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ), zadolžena pa je za usklajevanje mednarodnega razvojnega sodelovanja s strateškimi prednostnimi nalogami Slovenije.

Slovenija dejavno sodeluje v regionalnih in mednarodnih forumih, kjer zagovarja mir in varnost, vladavino prava, varstvo človekovih pravic in trajnostni razvoj. V pristopu Slovenije k trajnostnemu razvoju so posebej poudarjene človekove pravice, država pa spodbuja tudi enakost spolov in opolnomočenje žensk ter skrbno spremlja pravice otrok, starejših in drugih občutljivih oseb. Pri soočanju s podnebnimi spremembami se osredotoča na vodo, naravne vire in biotsko raznovrstnost.

Slovenija je cenjena in zaupanja vredna partnerica, zlasti na Zahodnem Balkanu, saj jo z regijo družijo skupne kulturne, jezikovne, zgodovinske in institucionalne vezi. Primerjalne prednosti Slovenije so izkušnje pri tranziciji in vstopanju v evro-atlantske povezave, kakršni sta Evropska unija in Organizacija severnoatlantske pogodbe (NATO). Uspešna je tudi na naslednjih področjih: gospodarjenje z okoljem in vodnimi viri; upravljanje javnih financ; razminiranje, rehabilitacija žrtev min in humanitarna pomoč v konfliktnih razmerah; zmanjševanje tveganja pri nesrečah in odzivanje nanje ter štipendiranje.

SLOVENIJA LAHKO NADGRAJUJE LASTNE DOSEŽKE

Določitev strateške usmeritve za mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije

Slovenija posodablja zakon in resolucijo, ki urejata razvojno sodelovanje. Čeprav sprememba resolucije verjetno ne bo izboljšala usmerjenosti slovenskega mednarodnega razvojnega sodelovanja, je sprejetje strategije, ki bo usmerjala izvajanje, priložnost za vzpostavitev jasnejše strateške usmeritve na tem področju.

Trenutni geografski obseg slovenskega dvostranskega razvojnega sodelovanja je velik, saj pokriva tri zemljepisna območja – neposredno sosesčino na Zahodnem Balkanu, evropsko sosesčino in podsaharsko Afriko. Medtem ko je dodana vrednost Slovenije na Zahodnem Balkanu, kamor namenja 67 % URP, velika, je zaradi majhnosti in velike razpršenosti dvostranskih razvojnih projektov njeno dodano vrednost težje prepoznati na bolj oddaljenih območjih. Manjši geografski obseg, ki bi povečal primerjalno prednost Slovenije v državah Zahodnega Balkana in drugih tranzicijskih državah, bi zagotovil boljšo osredotočenost.

Čeprav je Slovenija zavezana k izkoreninjanju revščine, zmanjševanju neenakosti in doseganju trajnostnega razvoja v partnerskih državah, pri čemer daje prednost najmanj razvitim državam, je velika večina njene pomoči, usmerjena v države s srednje visokim prihodkom. Strateški usmeritvi Slovenije pri dvostranskem razvojnem sodelovanju bi koristila jasna opredelitev njenega pristopa k zmanjšanju revščine, še posebej v sosednjih državah.

Slovenija si zasluži pohvalo zaradi zaveze k namenitvi 0,33 % bruto nacionalnega dohodka (BND) za URP in njenega ambiciozno zastavljenega cilja, da razmerje med URP in BND v naslednjih 13 letih podvoji. Pri oceni posledic in tveganj za izpolnjevanje tako obsežnega programa razvojne pomoči bi pomagalo zagotovilo, da je akcijski načrt za njegovo izpolnitev realen.

Povečanje učinkovitosti dvostranskega sodelovanja

Ob poglobljenih posvetovanjih s partnerskimi državami je Slovenija razvila dobre prakse in svoje aktivnosti uskladila s prednostnimi nalogami, opredeljenimi v njihovih nacionalnih razvojnih strategijah. Kljub skromnim sredstvom, namenjenim dvostranskemu razvojnemu sodelovanju (25 milijonov USD v l. 2015), so prednostna vsebinska področja zelo široka, pri čemer se v prednostnih državah projekti izvajajo na kar sedmih vsebinskih področjih. Čeprav izvajanje projektov na različnih vsebinskih področjih odraža

fleksibilnost in pragmatičen pristop, bi bil lahko učinek večji, če bi se mednarodno razvojno sodelovanje osredotočalo na manj vsebinskih področij v posamezni partnerski državi.

V I. 2015 je bilo v izvajanje slovenskega dvostranskega sodelovanja vključenih 15 ministrstev, 4 ustanove in 11 nevladnih organizacij (NVO). Čeprav je tolikšna vključenost pozitivna, to povzroča razdrobljenost mednarodnega razvojnega sodelovanja, saj vključuje 96 projektov – večinoma majhne vrednosti – v 25 državah. Transakcijski stroški, povezani z upravljanjem tako velikega števila projektov, so visoki. Za večjo učinkovitost dvostranskega sodelovanja bi bilo dobro, če bi Slovenija revidirala svoj trenutni način delovanja, zmanjšala razpršenost in s tem znižala transakcijske stroške. To bi bilo mogoče doseči z uvedbo manjšega števila projektov z višjo vrednostjo, usmerjenih v dve ali tri vsebinska področja na državo, ki bi jih izvajali v obliki strateškega partnerstva v določenem izboru prednostnih držav.

Usmeritev v večstransko sodelovanje

Za trenutno razmerje 60 : 40 med večstranskim in dvostranskim razvojnim sodelovanjem se zdi, da ustreza trenutnim slovenskim razmeram. Slovenija namenja prispevke mednarodnim organizacijam in multilateralnim razvojnim bankam in s tem zagotavlja, da njena podpora doseže najmanj razvite države. Večstransko URP Slovenija večinoma namenja Evropski uniji v obliki prispevkov (49 % skupne URP). Ob rasti sredstev za URP bi ocena, kako in katere multilateralne organizacije bi lahko Sloveniji pomagale pri doseganju ciljev, vključno z zmanjševanjem revščine v najmanj razvitih državah, prispevala k bolj strateškemu pristopu pri sodelovanju v multilateralnih organizacijah in namenjanju prispevkov.

Povečanje strateške vrednosti okvirnega programa

Okvirni program za obdobje 2016–19 vključuje številne aktivnosti dvostranskega razvojnega sodelovanja, humanitarne pomoči in ozaveščanja javnosti, ne zajema pa celotnega mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije. Vključitev štiriletnega indikativnega vnaprejšnjega načrta izdatkov in aktivnosti večjega števila ministrstev so povečale vrednost razvojnega sodelovanja, toda potrebno je še več, da bo lahko Slovenija izoblikovala celovit in usklajen vladni pristop k mednarodnemu razvojnemu sodelovanju. To bi bilo mogoče doseči z vključevanjem aktivnosti večstranskega sodelovanja in opisom razvojnih rezultatov, ki jih želi Slovenija doseči pri dvostranskem in večstranskem sodelovanju, humanitarni pomoči in ozaveščanju javnosti.

Vključevanje tematik spola in okolja

Slovenija je odločna zagovornica človekovih pravic, opolnomočenja žensk in enakosti spolov, odziva se na okoljske in podnebne spremembe ter te teme izpostavlja v mednarodnih in regionalnih forumih. Slovensko poznavanje tematik okolja in spolov je sicer vključeno v določene ukrepe, vendar tematiki nista vključeni v mednarodno razvojno sodelovanje v zadovoljivi meri. Stanje bi bilo mogoče izboljšati z ozaveščanjem medresorskega delovnega telesa o pomenu vključevanja tematik varovanja okolja in enakosti spolov ter s spodbujanjem vseh ministrstev, ki so vključena v mednarodno razvojno sodelovanje, da se pri svojem delu osredotočijo na ti tematiki, spremljajo rezultate in vsem deležnikom omogočijo usposabljanje za vključevanje.

Sodelovanje v strateških partnerstvih

Slovenija je bila v zadnjem desetletju uspešna pri izgradnji strokovnega znanja in izkušenj na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja v širokem naboru ministrstev in izvajalskih organizacij, še posebej pa v štirih ustanovah, ki jih je ustanovila vlada. Ker Slovenija razmišlja o uvajanju strateških partnerstev z nevladnimi organizacijami, bi si lahko pomagala z izkušnjami drugih članic DAC, ki uporabljajo okvirne sporazume ali pa imajo za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč na voljo mehanizme za hitro financiranje. Slovenija bi si lahko pri poskusih vzpostavitve strateških partnerstev z zasebnim sektorjem pomagala z dobrimi praksami in ključnimi spoznanji na podlagi nedavnega DAC-ovega medsebojnega učnega pregleda sodelovanja z zasebnim sektorjem na tem področju.

Slovenija je povišala znesek financiranja za projekte nevladnih organizacij ter izpopolnila postopek in zahteve za večletno financiranje slovenskih nevladnih organizacij, s čimer je omogočila več prilagodljivosti pri izvajanju. Učinkovitost izbire projektov in postopkov upravljanja bi bilo mogoče dodatno izboljšati z določitvijo najnižje stopnje financiranja in s prenosom izvedbe razpisov na zunanje ponudnike.

Izboljšanje transparentnosti

Čeprav je Slovenija pri mednarodnem razvojnem sodelovanju zavezana k transparentnosti, ji primanjkuje sredstev, s katerimi bi to dosegla. Transparentnost bi se lahko izboljšala s celovitim informiranjem o

aktivnostih na enem javnosti dostopnem mestu, kjer bi bili na voljo tudi sezname vseh projektov po državah, regijah, vsebinskih področjih in izvajalskih partnerjih. Slovensko letno poročilo o mednarodnem razvojnem sodelovanju bi lahko bilo izboljšano z vključitvijo informacij o rezultatih. Večji poudarek na rezultatih bi tudi izboljšal vzajemno odgovornost Slovenije in partnerskih držav.

Slovenska statistična poročila v posojilodajalskem sistemu poročanja DAC so večinoma skladna z navodili DAC o URP. Napredek je še vedno potreben pri poročanju o nevezanem statusu slovenskega sodelovanja ter o drugih uradnih tokovih, zasebnih sredstvih in zasebnih tokovih pod tržnimi pogoji.

Ustvarjanje evalvacijske kulture

Čeprav Slovenija ima evalvacijsko politiko in smernice, razvoj evalvacijskega sistema zavirajo omejeni človeški in finančni viri, ki so na MZZ na voljo za evalvacije (en sodelavec s skrajšanim delovnim časom in proračun v višini 30.000 EUR letno). Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije bi bilo mogoče izboljšati s spodbujanjem evalvacijske kulture med vsemi deležniki, pri čemer bi bilo potrebno zagotoviti razumevanje, zakaj je evalvacija pomembna in kako je mogoče ugotovitve evalvacij uporabiti za izboljšanje kakovosti pri aktivnostih mednarodnega razvojnega sodelovanja. Evalvacijsko politiko bi bilo mogoče izboljšati s pojasnilom, kakšne so zahteve drugih ministrstev, izvajalskih organizacij in njihovih partnerjev pri ocenjevanju razvojnih aktivnosti.

Izpolnjevanje znanja v krhkih okoliščinah

Čeprav Slovenija nima posebne politike za delovanje v krhkih državah in spopadih, spodbuja aktivnosti za zagotavljanje miru in oblikovanje države ter je dejavna članica Mreže za človekovo varnost. Slovenija je največ znanja pridobila v krhkih okoliščinah držav Zahodnega Balkana, kjer se ukvarja z elementi krhkosti, kakršna sta izboljšanje upravljanja in boj proti korupciji. Prav tako je napotila osebe v mednarodne misije za ohranjanje in vzpostavljanje miru. Za bolj dosledno posredovanje v krizah, ki niso v neposredni sosesčini, bo Slovenija potrebovala dodatno znanje in politični vpliv. Slovensko znanje in izkušnje v krhkih okoliščinah bi bilo mogoče izboljšati z bolj strateškim pristopom pri napotitvah osebja za tehnično pomoč in z bolj dejavnim udejstvovanjem pri oblikovanju politik in v političnih omrežjih.

PRIPOROČILA

Za nadgradnjo dosedanjih dosežkov mednarodnega razvojnega sodelovanja bi Slovenija morala:

- i) predstaviti svoj pristop k odpravi revščine, še posebej v državah v neposredni sosesčini;**
- ii) zožiti vsebinsko in geografsko usmerjenost za manjšo razpršenost in se osredotočiti na svoje primerjalne prednosti za povečanje učinkovitosti;**
- iii) oceniti, s katerimi multilateralnimi organizacijami bi morala sodelovati, da bi bolj učinkovito dosegala svoje strateške cilje – vključno z zagotavljanjem podpore najmanj razvitim državam –, in opredeliti rezultate, ki jih pričakuje od prispevkov tem organizacijam;**
- iv) prilagoditi okvirni program na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja za vzpostavitev celovitega in skladnega pristopa na ravni celotne vlade in njenih organov, vključno z razvojnimi rezultati, ki jih želi doseči;**
- v) zagotoviti, da bodo vsi deležniki mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije osvojili pomen vključevanja tematik spolov in okolja v svoje aktivnosti ter imeli za to na voljo ustrezna orodja;**
- vi) opredeliti naravo strateških partnerstev z nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem ter njihov prenos v prakso;**
- vii) oblikovati evalvacijsko kulturo na ravni celotne vlade, pri čemer bodo vsi deležniki ocenjevanje vključili v svoja prizadevanja pri mednarodnem razvojnem sodelovanju;**
- viii) okrepiti sodelovanje v omrežjih za mir in krhke okoliščine ter sistemizirati napotitve tehnične pomoči za večjo osredotočenost in pridobivanje znanja v krhkih okoliščinah izven regije Zahodnega Balkana.**

SLOVENIJA SE MORA ODZVATI NA NEKATERE IZZIVE

Izboljšanje skladnosti politik za razvoj

Slovensko spodbujanje skladnosti politik za razvoj v multilateralnih forumih ni podprto z učinkovitimi mehanizmi za zagotavljanje skladnosti med domačimi in mednarodnimi razvojnimi ter humanitarnimi politikami. Ministrstva morajo določiti aktivnosti pri specifičnih politikah, ki bi izboljšale skladnost med domačimi politikami in mednarodnimi razvojnimi cilji Slovenije ter jih predlagati v obravnavo medresorskemu delovnemu telesu v skladu s celovitim in skladnim pristopom na ravni celotne vlade.

Pridobivanje in ohranjanje znanja s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja

Prestrukturiranje MZZ je poenostavilo vodenje in okrepilo sodelovanje in povezovanje med različnimi direktorati in oddelki. Kombinacija diplomatskega in tehničnega osebja pomaga zagotavljati določeno mero kontinuitete, ko diplomati prevzamejo druge naloge. Vendar pa je potreben večji poudarek pri pridobivanju in ohranjanju znanja s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja, še posebej ob upoštevanju predvidenega povečevanja URP. MZZ mora spodbujati mednarodno razvojno sodelovanje kot obliko karijerne poti, druga ministrstva pa se morajo osredotočiti na nabore znanj, ki jih bodo njihovi zaposleni potrebovali za učinkovito in uspešno mednarodno razvojno sodelovanje.

Povečevanje vpliva humanitarne pomoči

Slovenija je sposobna nuditi stabilno in stalno podporo, zaradi česar je dobra donatorica v dolgotrajnih krizah. Vendar pa so rezultati njenega humanitarnega delovanja omejeni, ker je obseg slovenske humanitarne pomoči prevelik. Vpliv slovenske humanitarne pomoči bi bilo mogoče izboljšati z odzivanjem zgolj na manjše število določenih kriz, pošiljanjem strokovnjakov v humanitarne agencije in sklepanjem partnerstev z drugimi donatorji.

Sodelovanje z zasebnim sektorjem

Pri povečanem sodelovanju z zasebnim sektorjem mora biti Slovenija pozorna, da ne bo povečevala vezane pomoči. Prav tako mora jasno ločiti med podporo lastnim podjetjem za pridobivanje poslov in podporo, ki vzpostavlja zasebni sektor v državah v razvoju. Pri tem se lahko opre na izkušnje drugih članic DAC, ki so spodbujale večjo vključenost zasebnega sektorja v razvojna prizadevanja.

Upravljanje za doseganje razvojnih rezultatov

Slovenske politike, strukture in sistemi niso pripravljeni na usmerjenost v rezultate mednarodnega razvojnega sodelovanja. Poročanje se bolj osredotoča na izvedbene cilje, navedene v resoluciji (skupna poraba, regije in vsebinska področja, na katerih nastajajo izdatki, ter večstranski in dvostranski kanali), kot pa na razvojne rezultate, ki bi jih Slovenija lahko s sodelovanjem dosegala. Učinkovitost in vpliv mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije bi bilo mogoče izboljšati z vgrajevanjem kulture rezultatov v celoten sistem.

PRIPOROČILA

- ix) Za soočanje z izzivi, s katerimi se srečuje pri mednarodnem razvojnem sodelovanju, bi Slovenija morala: okrepiti znotrajvladno koordinacijo na področju skladnosti politik za razvoj, tako da bi medresorskemu delovnemu telesu dodelila koordinacijsko in arbitražno vlogo;**
- x) spodbujati vsa ministrstva k analizi specifičnih priložnosti za doseganje skladnosti politik za razvoj in te analize predlagati v obravnavo medresorskemu delovnemu telesu v obravnavo na ravni celotne vlade;**
- xi) ugotoviti, koliko človeških virov bi potrebovala celotna slovenska vlada, da bi vzpostavila rastoč in visokokakovosten program mednarodnega razvojnega sodelovanja;**
- xii) premisliti, kako bi bila njena fleksibilna in večletna humanitarna pomoč kar najbolj učinkovita;**
- xiii) razširiti partnerstvo z drugimi donatorji za oblikovanje skupnih stališč glede politike in programov;**

xiv) spodbujati ministrstva in izvajalske partnerje k načrtovanju in upravljanju za doseganje rezultatov.

Celotno poročilo je na voljo na
**OECD – medsebojni pregledi mednarodnega razvojnega
sodelovanja Slovenija 2017**

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264279308-en>

